

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Запорізька державна інженерна академія, кафедра ФБСС

Рівень ефективності господарської діяльності підприємства пов'язаний з формуванням його капіталу. Результати в будь-якій сфері бізнесу залежать від наявності та ефективності використання фінансових ресурсів, які забезпечують життєдіяльність підприємства. В умовах ринкової економіки ці питання мають першочергове значення. У зв'язку з вищевикладеним зростає пріоритетність і значення аналізу фінансової діяльності, основним змістом якого є комплексне системне дослідження формування, розміщення та використання капіталу задля забезпечення фінансової стійкості, стабільності та підтримання ліквідності підприємства.

Основною метою формування капіталу підприємства є задоволення потреби у формуванні активів, оптимізації їх структури з точки зору забезпечення умов ефективності його використання. Для того, щоб досягти цієї мети процес формування капіталу формується на основі нижче наведених принципів: врахування перспектив розвитку підприємства; забезпечення оптимальної структури капіталу; забезпечення ефективного використання капіталу в господарській діяльності підприємства; мінімізація затрат при формуванні капіталу з різних джерел; відповідність обсягу залученого капіталу обсягу активів, які підприємство формує для виробничої діяльності [1].

Більша частина науковців вважають, що капітал – це сукупність засобів виробництва, які приносять дохід їхньому власникові. Так, А. Сміт розглядав капітал як запас, який використовується для господарських потреб, приносячи при цьому дохід; Д. Рікардо – як ту частину багатства, що використовується у виробництві і складається з інструментів, матеріалів, машин; Дж. С. Мілль – як попередньо накопичений запас продуктів минулої праці, який забезпечує необхідні для виробничої діяльності будівлі, знаряддя і матеріали, а також харчування та інші засоби існування для робітників на час виробничого процесу; А. Маршалл – як сукупність речей, без яких виробництво не могло б здійснюватися, але які не є безоплатними дарами природи. Отже, дослідники звертають увагу на речову форму капіталу, хоча навіть із цього боку не врахована така частина капіталу, як грошовий капітал, який ніяк не можна ототожнювати з засобами виробництва і який призначений для придбання факторів виробництва, забезпечення постійного, безперервного руху капіталу у сферах виробництва та обігу.

Оптимальна структура капіталу – це таке співвідношення між власним і позиковим капіталом, за якого одночасно забезпечується висока фінансова рентабельність і не втрачається фінансова стійкість підприємства. Зрозуміло, що чим більша частка позикового капіталу, тим буде більшим ефект фінансового важеля (тобто нарощення рентабельності власного капіталу за рахунок використання позикових коштів). Фінансовий леверидж може бути вигідним до певної міри, адже забагато боргів у структурі капіталу означає, що підприємство буде неспроможне виконати свої фінансові зобов'язання.

При організації підприємства засновники наділяють капітал матеріальними чи грошовими коштами у межах, необхідних для виконання виробничої програми. Всі ці кошти є матеріальною основою будь-якого процесу. Капітал підприємства знаходиться у постійному кругообігу. У процесі кругообігу капітал проходить три стадії: капітал у грошовій формі інвестується в необоротні, оборотні активи і перетворюється у продуктивний капітал; в процесі виробництва продукції виробничий капітал перевтілюється у товарну форму; товарний капітал після реалізації товарів (продукції) обертається у грошовий капітал.

Капітал підприємства формується як за рахунок власних коштів, так і за рахунок позикових джерел. Основним джерелом фінансування господарської діяльності є власний капітал. Власний капітал являє собою фінансові ресурси, які вкладені суб'єктом господарювання для організації та фінансування своєї діяльності. Це частка активів підприємства, що формується за рахунок внесків засновників та власних коштів. Необхідність у власному капіталі зумовлена вимогами самофінансування підприємства. Він свідчить про майнову самостійність і фінансову стійкість підприємства. Зростання власного капіталу в динаміці характеризує рівень ефективності господарської діяльності підприємства, його здатність підтримувати фінансову

рівновагу за рахунок внутрішніх джерел, і навпаки, зниження обсягу власного капіталу пов'язане з неефективною, або збитковою, його діяльністю.

Залучення у господарську діяльність підприємства банківських кредитів, кредиторської заборгованості і інших позикових коштів є явищем нормальним, адже фінансування діяльності лише за рахунок власних коштів (власного капіталу) не завжди вигідне для підприємства, особливо в тих випадках, коли виробництво має сезонний характер. Позиковий капітал – це грошові кошти та інше майно, яке залучається для фінансування розвитку підприємства та його господарської діяльності із зовнішніх джерел на платній поворотній основі. Позиковий капітал, як і власний капітал, формується за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел. До внутрішніх джерел відносять кошти для забезпечення майбутніх витрат і платежів, до зовнішніх – банківські кредити, кредиторська заборгованість, фінансовий лізинг, комерційні кредити тощо.

Таким чином, можна стверджувати, що капітал підприємства – головний вимірник його ринкової вартості. У цій ролі виступає насамперед власний капітал підприємства, що визначається обсягом його чистих активів і одночасно обсягом залучених коштів, які сприяють одержанню додаткового доходу. Враховуючи те, що підприємства здійснюють виробничо – господарську та інші види комерційної діяльності, вони мусять мати відповідний обсяг власного капіталу та здійснювати залучення капіталу на поворотній основі, що є запорукою розширеного відтворення капіталу.

Література.

1.Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. - К.: Ника – Центр: Эльга, 2000. – 528 с